Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 21. decembra 2021 *

„Predhodno odločanje – Obvezno zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil – Druga direktiva 84/5/EGS – Člen 1(2) – Direktiva 2005/14/ES – Direktiva 2009/103/ES – Člen 9(1) – Obveznost zvišanja minimalnih vsot, ki jih krije obvezno zavarovanje – Prehodno obdobje – Novo pravilo, ki se takoj uporablja za prihodnje učinke položaja, ki je nastal v času veljave starega pravila – Položaj, pridobljen pred začetkom veljavnosti materialnopravnega pravila Unije – Nacionalna ureditev, ki iz obveznosti zvišanja minimalnih vsot, ki jih krije obvezno zavarovanje, izključuje zavarovalne pogodbe, sklenjene pred 11. decembrom 2009“

V zadevi C-428/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Apelacyjny w Warszawie (pritožbeno sodišče v Varšavi, Poljska) z odločbo z dne 28. avgusta 2020, ki je na Sodišče prispela 11. septembra 2020, v postopku

A. K.

proti

Skarb Państwa,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Arabadjiev (poročevalec), predsednik prvega senata v funkciji predsednika drugega senata, I. Ziemele, sodnica, T. von Danwitz, P. G. Xuereb in A. Kumin, sodniki,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za A. K. I. Kwiecień, adwokat,

– za Skarb Państwa J. Zasada in L. Jurek,

– za poljsko vlado B. Majczyna, agent,

* Jezik postopka: poljščina.

– za nemško vlado J. Möller, M. Hellmann in E. Lankenau, agenti,

– za Evropsko komisijo H. Tserepa-Lacombe, B. Sasinowska in S. L. Kalėda, agenti,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(2) Druge direktive Sveta z dne 30. decembra 1983 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (84/5/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 7, str. 3), kakor je bila spremenjena z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/14/ES z dne 11. maja 2005 (UL 2005, L 149, str. 14, v nadaljevanju: Druga direktiva 84/5).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. K. in Skarb Państwa (finančna uprava, Poljska) glede odškodninskega zahtevka za povrnitev škode, ki naj bi nastala zaradi nepravilnega prenosa Direktive 2005/14 v poljski pravni red.

Pravni okvir

Pravo Unije

Druga direktiva 84/5

3 Člen 1(1) in (2) Druge direktive 84/5 je določal:

„1. Zavarovanje iz člena 3(1) Direktive [Sveta z dne 24. aprila 1972 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (72/166/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 10)] obvezno krije oboje, materialno škodo in telesne poškodbe.

2. Brez poseganja v višje odškodnine, ki jih lahko predvidijo države članice, vsaka država članica zahteva, da je takšno zavarovanje obvezno najmanj za naslednje vsote:

(a) v primeru telesne poškodbe je najnižji znesek kritja 1.000.000 EUR na oškodovanca ali 5.000.000 EUR na škodni dogodek, ne glede na število oškodovancev;

(b) v primeru materialne škode 1.000.000 EUR na škodni dogodek, ne glede na število oškodovancev.

Če je potrebno, lahko države članice uvedejo prehodno obdobje do pet let od datuma začetka izvajanja Direktive [2005/14], v katerem morajo prilagoditi svoje minimalne vsote kritja vsotam iz tega odstavka.

Države članice, ki uvedejo takšno prehodno obdobje, o tem obvestijo Komisijo in navedejo trajanje prehodnega obdobja.

V 30 mesecih od datuma začetka izvajanja Direktive [2005/14] države članice zvišajo odškodnine vsaj do polovice ravni iz tega odstavka.“

Direktiva 2005/14

4 V uvodnih izjavah 1 in 10 Direktive 2005/14 je bilo navedeno:

„(1) Zavarovanje civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (avtomobilsko zavarovanje) je posebnega pomena za evropske državljane, bodisi kot imetnike zavarovalnih polic ali kot oškodovance v nesrečah. Izjemnega pomena je tudi za zavarovalnice, saj predstavlja pomemben del neživljenjskega zavarovanja v Skupnosti. Avtomobilsko zavarovanje vpliva tudi na prosto gibanje ljudi in vozil. Zato mora biti okrepitev in konsolidacija enotnega zavarovalniškega trga na področju avtomobilskega zavarovanja ključni cilj ukrepanja Skupnosti na področju finančnih storitev.

[…]

(10) Obveznosti držav članic, da zagotovijo zavarovalno kritje vsaj z določenimi minimalnimi vsotami, predstavlja pomemben element pri zagotavljanju varstva oškodovancev. Minimalne vsote iz Direktive 84/5/EGS je treba posodobiti ne samo tako, da upoštevajo inflacijo, temveč tudi zvišati njihovo realno vrednost, da se izboljša varstvo oškodovancev. Najnižji znesek zavarovalnega kritja za telesno poškodbo se izračuna tako, da se v celoti in pravično povrne škoda vsem oškodovancem, ki so utrpeli zelo hude poškodbe, pri čemer se upošteva nizka pogostost nesreč z več oškodovanci in majhno število nesreč, v katerih več oškodovancev utrpi zelo hude poškodbe v eni in isti nesreči. Minimalna vsota kritja v višini 1.000.000 EUR na oškodovanca in 5.000.000 EUR na škodni dogodek, ne glede na število oškodovancev, je razumna in ustrezna. Zaradi olajšanja uvedbe teh minimalnih vsot je treba predvideti prehodno obdobje petih let od datuma začetka izvajanja te direktive. Države članice morajo v tridesetih mesecih od datuma začetka izvajanja te direktive povečati svoje vsote na vsaj polovico teh minimalnih ravni.“

5 Člen 6 Direktive 2005/14, naslovljen „Izvajanje“, je v odstavku 1 določal:

„Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, najpozneje do 11 junija 2007. O tem takoj obvestijo Komisijo.

[…]“

Direktiva 2009/103

6 Z Direktivo 2009/103/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti (UL 2009, L 263, str. 11) so bile kodificirane prejšnje direktive na področju obveznega zavarovanja civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (v nadaljevanju: avtomobilsko zavarovanje), vključno z Drugo direktivo 84/5, in so bile zato razveljavljene

z učinkom od 27. oktobra 2009. V skladu s korelacijsko tabelo iz Priloge II k Direktivi 2009/103 odstavka 1 in 2 člena 1 Druge direktive 84/5 ustrezata členu 3, četrti odstavek, in členu 9(1) Direktive 2009/103.

Poljsko pravo

7 Člen 5 Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej (zakon z dne 24. maja 2007 o spremembah zakona o obveznem zavarovanju, zavarovalniškem jamstvenem skladu in poljskem združenju zavarovateljev v prometu ter zakona o zavarovalniški dejavnosti, Dz. U. št. 102, pozicija 691, v nadaljevanju: zakon z dne 24. maja 2007) določa:

„V pogodbah o [zavarovanju avtomobilske odgovornosti] in pogodbah o zavarovanju civilne odgovornosti kmetov je minimalna vsota kritja ustrezna vrednost v PLN:

(1) v pogodbah, sklenjenih v obdobju do 10. decembra 2009:
   (a) v primeru telesne poškodbe – 1.500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,
   (b) v primeru premoženjske škode – 300.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,

   – določena z uporabo povprečnega tečaja, ki ga je objavila Narodna banka Poljske in je veljal na dan nastanka škode;

(2) v pogodbah, sklenjenih v obdobju od 11. decembra 2009 do 10. junija 2012:
   (a) v primeru telesne poškodbe – 2.500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,
   (b) v primeru premoženjske škode – 500.000 EUR za posamezen škodni dogodek, katerega posledice krije zavarovanje, ne glede na število oškodovancev,

   – določena z uporabo povprečnega tečaja, ki ga je objavila Narodna banka Poljske in je veljal na dan nastanka škode.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

8 Na Poljskem se je 12. oktobra 2010 zgodila prometna nesreča, v kateri je umrlo šestnajst ljudi, med njimi tudi G. M. in voznik, odgovoren za nesrečo. Ta voznik je s pogodbo sklenil avtomobilsko zavarovanje za obdobje od 8. decembra 2009 do 7. decembra 2010.

9 Zaradi smrti G. M. je njena hči A. K. 2. marca 2011 pri zavarovalnici voznika, odgovornega za nesrečo, vložila odškodninski zahtevek, s katerim je zahtevala odškodnino za nepremoženjsko in premoženjsko škodo, ki naj bi jo utrpela zaradi smrti svoje matere. V postopku likvidacije škode je navedena družba A. K. nazadnje izplačala odškodnino v višini 47.000 poljskih zlotov (PLN) (približno 10.175 EUR) za povrnitev nepremoženjske škode in 5000 PLN (približno 1000 EUR) za znatno poslabšanje njenega položaja. Zavarovalnica je A. K. obvestila, da je bila dosežena maksimalna vsota kritja, določena v polici avtomobilskega zavarovanja, ki jo je sklenil voznik, odgovoren za nesrečo.

10 A. K. je pri Sąd Okręgowy w Warszawie (okrožno sodišče v Varšavi, Poljska) zoper finančno upravo vložila tožbo za plačilo zneska 78.000 PLN (približno 17.000 EUR) skupaj z zamudnimi obrestmi zaradi povrnitve škode, povzročene z nepopolnim prenosom Direktive 2005/14 v poljski pravni red.

11 Trdila je, da če bi bila ta direktiva v poljski pravni red prenesena pravilno, bi morala zavarovalnica zvišati minimalno vsoto kritja, določeno z zadevno pogodbo avtomobilskega zavarovanja, in ji torej izplačati dodatno odškodnino v višini 78.000 PLN za škodo, ki ji je nastala zaradi smrti G. M. Ta nepravilni prenos, ki ga je opravila Republika Poljska, naj bi ji tako odvzel možnost pridobiti ta znesek, zaradi česar naj bi ji nastala premoženjska škoda v tej višini, ki naj bi jo dolgovala finančna uprava.

12 A. K. meni, da bi morala Republika Poljska Direktivo 2005/14 prenesti tako, da bi od 11. decembra 2009 zavarovalna vsota v vseh pogodbah avtomobilskega zavarovanja za telesne poškodbe znašala 2.500.000 EUR na škodni dogodek. Nacionalni zakonodajalec pa naj bi v zakonu z dne 24. maja 2007 obseg varstva oškodovancev prometnih nesreč, ki so se zgodile od 11. decembra 2009 do decembra 2010, razlikoval glede na datum sklenitve zavarovalne pogodbe. V tem obdobju naj bi namreč sočasno obstajale pogodbe, sklenjene pred 11. decembrom 2009, in pogodbe, sklenjene po tem dnevu, pri čemer je bila v zadnjenavedenih pogodbah določena minimalna vsota kritja v višini 2.500.000 EUR, v prvonavedenih pogodbah določena minimalna vsota pa je znašala le 1.500.000 EUR.

13 Finančna uprava je trdila, da je bila Direktiva 2005/14 v poljski pravni red prenesena pravilno in da je to različno obravnavanje neločljivo povezano z načelom prepovedi retroaktivnosti zakona. Poudarila je tudi, da je Evropska komisija proti Poljski začela postopek zaradi neizpolnitve obveznosti v zvezi s prenosom Direktive 2005/14, vendar se je navedena institucija 28. aprila 2016 odločila ta postopek končati. Komisija naj bi to storila, ker je ugotovila, da pravo Unije ni bilo kršeno.

14 Sąd Okręgowy (okrožno sodišče) je s sodbo z dne 20. marca 2019 zavrnilo tožbo A. K., ker je menilo, da je nacionalni zakonodajalec s tem, da je določil prehodna obdobja, dovoljena z Drugo direktivo 84/5, za postopno višanje minimalnih vsot kritja, tako da se najprej doseže polovica vsot iz člena 1(2) te direktive, nato pa te vsote v celoti, pravilno prenesel to direktivo. To sodišče je poleg tega razsodilo, da obveznost držav članic, da zvišajo minimalne vsote kritja, določene z Direktivo 2005/14, velja le za pogodbe, sklenjene po izteku teh prehodnih obdobij, in da pravo Unije ne zahteva povečanja minimalne vsote kritja, določene v pogodbah o avtomobilskem zavarovanju, sklenjenih pred iztekom teh prehodnih obdobij, niti kar zadeva pogodbe, ki zapadejo po izteku navedenih prehodnih obdobij. To stališče naj bi bilo v skladu z načeli pravne varnosti, prepovedi retroaktivnosti in pogodbene svobode.

15 A. K. je zoper to sodbo pri predložitvenem sodišču, Sąd Apelacyjny w Warszawie (pritožbeno sodišče v Varšavi, Poljska), vložila pritožbo, v kateri med drugim trdi, da je Sąd Okręgowy (regionalno sodišče) napačno ugotovilo, da je Republika Poljska Direktivo 2005/14 v svoj pravni red prenesla pravilno.

16 Predložitveno sodišče navaja, da iz sodbe Sodišča z dne 24. oktobra 2013, Haasová (C-22/12, EU:C:2013:692), izhaja, da mora avtomobilsko zavarovanje kriti nadomestilo za nepremoženjsko škodo, ki jo utrpijo svojci žrtev, umrlih v prometni nesreči, če je to nadomestilo določeno

v upoštevnih nacionalnih pravnih predpisih, ki urejajo civilno odgovornost zavarovanca. Poljsko pravo pa naj bi tako odškodnino določalo in ta odškodnina naj bi spadala v okvir avtomobilskega zavarovanja.

17 To sodišče meni, da je A. K. to, da ji zavarovalnica ni v celoti povrnila škode, ker je bila dosežena zgornja meja pogodbenega kritja, povzročilo škodo, ki ustreza razliki med izplačanim zneskom in zneskom, ki bi ga načeloma lahko zahtevala, če bi bila ta zgornja meja zvišana v skladu z minimalnimi vsotami kritja, ki so bile z Direktivo 2005/14 vključene v Drugo direktivo 84/5. Zato naj bi morala biti v skladu s poljskim pravom finančna uprava to škodo zavezana povrniti, če bi se izkazalo, da je Republika Poljska Direktivo 2005/14 v svoj pravni red prenesla nepravilno.

18 V zvezi s tem naj bi iz uvodne izjave 10 zadnjenavedene direktive izhajalo, da je namen te direktive zagotoviti varstvo oškodovancev prometnih nesreč. Navedena direktiva naj ne bi vsebovala nobene določbe, ki bi obveznost povečanja minimalne vsote kritja omejevala le na zavarovalne pogodbe, sklenjene po 11. decembru 2009, in bi izključevala, da se pogodbe o avtomobilskem zavarovanju, ki so bile sklenjene pred tem dnem, vendar po tem dnevu še vedno ostajajo v veljavi, prilagodijo na enak način.

19 Predložitveno sodišče meni, da to različno obravnavanje glede na datum sklenitve zavarovalne pogodbe med tema kategorijama oseb, ki so v istem obdobju utrpele škodo zaradi prometne nesreče, ni upravičeno.

20 Načelo prepovedi retroaktivnosti zakona naj namreč ne bi nasprotovalo temu, da se pogodbena razmerja, ki so bila 11. decembra 2009 v veljavi, s tem dnem spremenijo. Poleg tega naj bi bilo spoštovanje načela pravne varnosti zagotovljeno z dolgim obdobjem, danim državam članicam na voljo za prenos Direktive 2005/14, in z možnostjo, da države članice določijo prehodna obdobja. Zavarovalnice naj bi torej bile imele možnost, da raven zavarovalne premije prilagodijo na nove minimalne vsote kritja.

21 Predložitveno sodišče navaja, da če bi se izkazalo, da je Republika Poljska Direktivo 2005/14 prenesla nepopolno in torej nepravilno, bi bil prvi pogoj za nastanek odgovornosti te države članice, določen v sodbi z dne 19. novembra 1991, Francovich in drugi (C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428), izpolnjen. Zato naj bi moralo to sodišče ponovno preučiti, ali je A. K. utrpela škodo, ki je v vzročni zvezi s kršitvijo obveznosti, ki jo ima Republika Poljska, in če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, kolikšen je znesek te škode.

22 V teh okoliščinah je Sąd Apelacyjny w Warszawie (pritožbeno sodišče v Varšavi) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali se v skladu s členom 2 Direktive [2005/14] obveznost države članice, ki je uvedla prehodno obdobje za prilagoditev minimalnih vsot kritja, da v 30 mesecih od datuma začetka izvajanja te direktive zagotovi zvišanje odškodnin vsaj do polovice ravni zneskov, določenih v spremenjenem členu 1(2) [Druge direktive 84/5], nanaša na:

– pogodbe o avtomobilskem zavarovanju, veljavne po poteku navedenih 30 mesecev, vključno s pogodbami, sklenjenimi pred 11. decembrom 2009, ki pa po tem datumu še veljajo – za škodne dogodke, nastale po 11. decembru 2009,

– ali samo na nove pogodbe o avtomobilskem zavarovanju, sklenjene po 11. decembru 2009?“

Vprašanje za predhodno odločanje

23 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2) Druge direktive 84/5 razlagati tako, da so morale države članice, ki so uporabile možnost iz te določbe, da uvedejo prehodno obdobje, zahtevati, da so od 11. decembra 2009 minimalne vsote kritja, določene v pogodbah o avtomobilskem zavarovanju, ki so bile sklenjene pred tem dnem, vendar so navedenega dne še veljale, skladne s pravilom iz četrtega pododstavka tega člena 1(2).

24 V okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, določenega s členom 267 PDEU, je naloga Sodišča nacionalnemu sodišču dati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. Naloga Sodišča je namreč razložiti vse določbe prava Unije, ki jih nacionalna sodišča potrebujejo za odločanje o sporih, ki so jim predloženi, tudi če te določbe niso izrecno navedene v vprašanjih, ki mu jih ta sodišča postavijo (glej v tem smislu sodbo z dne 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pokojninski dodatek za matere), C-450/18, EU:C:2019:1075, točka 25).

25 V zvezi s tem iz člena 1(2), drugi pododstavek, Druge direktive 84/5 izhaja, da so lahko države članice uvedle prehodno obdobje do pet let od datuma začetka izvajanja Direktive 2005/14 v svojem nacionalnem pravnem redu, in sicer, kot je razvidno iz člena 6(1) zadnjenavedene direktive, od 11. junija 2007, v katerem so morale svoje minimalne vsote kritja prilagoditi vsotam iz člena 1(2), prvi pododstavek, Druge direktive 84/5.

26 V skladu s členom 1(2), četrti pododstavek, te direktive pa so morale države članice te minimalne vsote zvišati, da bi dosegle vsaj polovico ravni iz člena 1(2), prvi pododstavek, navedene direktive, v tridesetih mesecih od tega dne, to je najpozneje do 11. decembra 2009.

27 Vendar je bila z Direktivo 2009/103 Druga direktiva 84/5 kodificirana in razveljavljena z učinkom od 27. oktobra 2009, to je pred 11. decembrom 2009, člen 9(1) Direktive 2009/103 pa ustreza, kot je razvidno iz korelacijske tabele iz Priloge II k tej direktivi, členu 1(2) Druge direktive 84/5.

28 V teh okoliščinah je treba predložitvenemu sodišču podati tako razlago člena 1(2) Druge direktive 84/5 kot tudi razlago člena 9(1) Direktive 2009/103.

29 Iz informacij, ki jih je predložilo predložitveno sodišče, je razvidno, da je Republika Poljska uporabila možnost uvedbe prehodnega obdobja, določeno v členu 1(2), drugi pododstavek, Druge direktive 84/5 in v členu 9(1), drugi pododstavek, Direktive 2009/103. V tem okviru zakon z dne 24. maja 2007 določa, da se obveznost zvišanja iz točke 26 te sodbe nanaša na pogodbe o avtomobilskem zavarovanju, sklenjene med 11. decembrom 2009 in 10. junijem 2012, kar izključuje pogodbe, ki so bile sklenjene pred 11. decembrom 2009 in ki so po tem dnevu še veljale.

30 V zvezi s tem je treba navesti, da niti člen 1(2) Druge direktive 84/5 niti člen 9(1) Direktive 2009/103 izrecno ne določata, ali se obveznost, navedena v točki 26 te sodbe, nanaša na prihodnje učinke pogodb, ki so bile sklenjene pred 11. decembrom 2009 in ki so tega dne še veljale.

31 V teh okoliščinah je treba opozoriti, da se novo pravno pravilo načeloma uporablja od začetka veljavnosti akta, v katerem je vsebovano. Čeprav se to pravno pravilo ne uporablja za pravne položaje, ki so nastali in se v celoti končali med veljavnostjo starega predpisa, pa se uporablja za prihodnje učinke položaja, nastalega med veljavnostjo starega predpisa, in za nove pravne položaje. Drugače – in ob upoštevanju načela prepovedi retroaktivnosti pravnih aktov – je le, če so novemu pravilu dodane posebne določbe, ki izrecno določajo njegovo časovno veljavnost (glej

v tem smislu sodbe z dne 7. novembra 2013, Gemeinde Altrip in drugi, C-72/12, EU:C:2013:712, točka 22 in navedena sodna praksa; z dne 17. oktobra 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, točki 38 in 39, ter z dne 15. januarja 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, točka 50).

32 Akti, sprejeti za prenos direktive, se morajo tako po izteku roka za prenos uporabiti za prihodnje učinke položajev, ki so nastali med veljavnostjo starega zakona, razen če ta direktiva določa drugače (sodba z dne 17. oktobra 2018, Klohn, C-167/17, EU:C:2018:833, točka 40).

33 Za zagotovitev spoštovanja načel pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj je treba materialnopravna pravila Unije razlagati tako, da se na položaje, nastale pred začetkom njihove veljavnosti, nanašajo samo, če iz njihovega besedila, ciljev ali strukture jasno izhaja, da jim je treba pripisati tak učinek (sodba z dne 6. oktobra 2015, Komisija/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, točka 50 in navedena sodna praksa).

34 Iz sodne prakse Sodišča, navedene v točkah od 31 do 33 te sodbe, je razvidno, da je treba za preveritev časovne veljavnosti novega pravila Unije za položaj, ki je nastal v času veljavnosti starega pravila, ki ga novo pravilo nadomešča, ugotoviti, ali so učinki tega položaja prenehali pred začetkom veljavnosti novega pravila in bi bilo treba ta položaj opredeliti za položaj, ki je nastal pred tem začetkom veljavnosti, ali pa navedeni položaj po tem začetku veljavnosti še naprej učinkuje.

35 Zato je treba ugotoviti, ali položaj, v katerem je bila pogodba o avtomobilskem zavarovanju sklenjena pred 11. decembrom 2009, vendar je na ta dan še veljala, pomeni položaj, ki je nastal pred navedenim dnem in za katerega bi bilo torej mogoče obveznost, navedeno v točki 26 te sodbe, uporabiti retroaktivno le, prvič, če Druga direktiva 84/5 in Direktiva 2009/103 jasno določata, da bi moralo biti tako, in drugič, če sta bili načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj dejansko spoštovani (glej po analogiji sodbo z dne 9. marca 2006, Beemsterboer Coldstore Services, C-293/04, EU:C:2006:162, točka 24), ali pa gre, nasprotno, za položaj, ki je nastal pred tem dnem, vendar njegove prihodnje učinke od 11. decembra 2009 urejata člen 1(2), četrti pododstavek, Druge direktive 84/5 in člen 9(1), četrti pododstavek, Direktive 2009/103 v skladu z načelom, da se nova pravila takoj uporabljajo za obstoječe položaje.

36 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas ne izčrpa pravnih učinkov na dan podpisa pogodbe, temveč, nasprotno, učinkuje redno ves čas trajanja te pogodbe, in da zato ni mogoče šteti, da uporaba novega pravila za pogodbo o zaposlitvi, sklenjeno pred začetkom veljavnosti tega pravila, od začetka njegove veljavnosti, vpliva na položaj, ki je nastal pred začetkom veljavnosti navedenega pravila (glej v tem smislu sodbo z dne 29. januarja 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, točka 52).

37 To *a fortiori* velja za položaje, v katerih je bila pogodba o avtomobilskem zavarovanju sklenjena pred 11. decembrom 2009 in je na ta dan še veljala.

38 Ker so namreč zavarovalne pogodbe predvsem aleatorne pogodbe, za katere je značilno, da je dajatev ene od strank odvisna od negotovega dogodka, ki se lahko uresniči med trajanjem pogodbe ali pa ne, njihovi pravni učinki trajajo do konca trajanja te pogodbe. Tako pravna razmerja, ustvarjena s takimi pogodbami, ob njihovi sklenitvi niso izčrpana. Ta trenutek označuje le začetek izvajanja pogodbe, ki je, kar zadeva dajatev zavarovanca, pogosto obročno, kar zadeva zavarovalnico, pa tudi ni takojšnje, saj se pogodba izvaja s plačilom odškodnine osebam, ki so utrpele škodo, če do kritega škodnega dogodka pride med trajanjem pogodbe.

39 Člen 1(2), četrti pododstavek, Druge direktive 84/5 in člen 9(1), četrti pododstavek, Direktive 2009/103 pa urejata prihodnje učinke pogodb, ki so bile sklenjene pred 11. decembrom 2009 in ki so na ta dan še veljale.

40 Ti določbe namreč s tem, da državam članicam nalagata, naj zvišajo minimalne vsote kritja avtomobilskega zavarovanja, iz tega zvišanja ne izključujeta vsot kritja, določenih v teh pogodbah. Tako v zvezi s tem datum sklenitve zavarovalne pogodbe ni odločilen element. Iz besedila navedenih določb torej ni razvidno, da bi zakonodajalec Unije želel odstopiti od načela, da se nova pravila za obstoječe položaje uporabljajo takoj.

41 Poleg tega, kot sta v pisnih stališčih v bistvu poudarili A. K. in nemška vlada, cilj varstva oškodovancev prometnih nesreč, ki se uresničuje z ureditvijo Unije o zavarovanju avtomobilske odgovornosti, katerega namen je zlasti zagotoviti, da so oškodovanci nesreč, ki jih povzročijo motorna vozila, obravnavani enako, ne glede na to, kje na ozemlju Unije se je nesreča zgodila, ter ki ga je zakonodajalec Unije neprestano poskušal doseči in krepil (glej v tem smislu sodbo z dne 28. novembra 2017, Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, točki 32 in 33), ter splošno načelo enakega obravnavanja zahtevata, da oškodovanci v nesrečah, ki so se zgodile po 11. decembru 2009, ne prejmejo nižje odškodnine zgolj zato, ker je bila zavarovalna pogodba sklenjena pred tem dnem. Kot je namreč razvidno iz uvodne izjave 10 Direktive 2005/14, obveznosti držav članic, da zagotovijo zavarovalno kritje vsaj z določenimi minimalnimi vsotami, pomeni pomemben element pri zagotavljanju varstva oškodovancev.

42 V nasprotju s tem, kar v pisnih stališčih trdita finančna uprava in poljska vlada, načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj taki razlagi ne nasprotujeta.

43 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da prvo od teh načel zlasti zahteva, da so pravna pravila jasna, natančna in predvidljiva glede svojega učinka, predvsem kadar imajo lahko neugodne posledice za posameznike in podjetja (sodba z dne 30. aprila 2019, Italija/Svet (Ribolovna kvota za sredozemsko mečarico), C-611/17, EU:C:2019:332, točka 111 in navedena sodna praksa).

44 Pravica do sklicevanja na varstvo legitimnih pričakovanj, ki izhaja iz načela pravne varnosti, se posebej nanaša na vsakega posameznika, ki je v položaju, iz katerega izhaja, da mu je uprava Unije vzbudila utemeljena pričakovanja (sodba z dne 30. aprila 2019, Italija/Svet (Ribolovna kvota za sredozemsko mečarico), C-611/17, EU:C:2019:332, točka 112 in navedena sodna praksa).

45 V obravnavani zadevi na eni strani ni mogoče trditi, da učinki pravila iz člena 1(2) Druge direktive 84/5 in člena 9(1) Direktive 2009/103 niso jasni, natančni ali predvidljivi. Na drugi strani je treba opozoriti, da področja uporabe načela varstva legitimnih pričakovanj ni mogoče razširiti toliko, da bi se na splošno preprečila uporaba nove ureditve glede prihodnjih učinkov položajev, ki so nastali v okviru prejšnje ureditve (sodba z dne 29. januarja 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, EU:C:2002:57, točka 55 in navedena sodna praksa).

46 Poleg tega, kot je v bistvu navedlo predložitveno sodišče in kot je v pisnem stališču navedla tudi nemška vlada, načelo prepovedi retroaktivnosti zakona ne nasprotuje uporabi novih minimalnih vsot kritja za pogodbe o avtomobilskem zavarovanju, ki so bile sklenjene pred 11. decembrom 2009 in ki so na ta dan še veljale, saj se te vsote in morebitne nove premije, ki jim ustrezajo, v skladu z načelom takojšnje uporabe uporabljajo le za obdobje od 11. decembra 2009.

47 Glede na zgoraj navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(2) Druge direktive 84/5 in člen 9(1) Direktive 2009/103 razlagati tako, da so morale države članice, ki so uporabile možnost iz teh določb, da uvedejo prehodno obdobje, zahtevati, da so od 11. decembra 2009 minimalne vsote kritja, določene v pogodbah o avtomobilskem zavarovanju, ki so bile sklenjene pred tem dnem, vendar so navedenega dne še veljale, skladne s pravilom iz četrtega pododstavka navedenih določb.

Stroški

48 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 1(2) Druge direktive Sveta z dne 30. decembra 1983 o približevanju zakonodaje držav članic o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil (84/5/EGS), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2005/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11.maja 2005, in člen 9(1) Direktive 2009/103/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil in o izvajanju obveznosti zavarovanja takšne odgovornosti je treba razlagati tako, da so morale države članice, ki so uporabile možnost iz teh določb, da uvedejo prehodno obdobje, zahtevati, da so od 11. decembra 2009 minimalne vsote kritja, določene v pogodbah o zavarovanju civilne odgovornosti pri uporabi motornih vozil, ki so bile sklenjene pred tem dnem, vendar so navedenega dne še veljale, skladne s pravilom iz četrtega pododstavka navedenih določb.

Podpisi